

Ennek a jó gyakorlóversnek, gyakorlószövegnek a segítségével a ться [ца] hangkapcsolat kiejtését megtaníthatjuk, tökéletesíthetjük.

Ugyanezt a célt szolgálja a 16, 17, 18, 19 számnevek gyakoroltatása is.

A mássalhangzók zöngétlenesedésével kapcsolatos feladatoknak se szeri, se száma a tankönyvekben.

A tanár már az órai munkájára való felkészülésekor látja a szövegben, az új nyelvi anyagban fellelhető kiejtésbeli nehézségeket, melyekkel még az olvasást megelőzően foglalkoznia kell.

Különös tekintettel ügyelünk a hibás kiejtésű tanulókra. Ily módon a kiejtést mindenkor kezeljük kiemelten!

LIMBURGER JÓZSEFNÉ
Kazincbarcika

Az olvasászavar (dyslexia) és írászavar (dysgraphia)*

A kórosan elmaradt tanulók határozottan különböznek a csak olvasásban és helyesírásban gyenge tanulóktól. A dyslexiás szűkebb értelemben olyan normális képességekkel rendelkező tanuló, aki csak az olvasást nem tudja elsajátítani az első osztályban. Először az olvasni kezdő és a dyslexiás tanuló hasonló hibákat ejt. Majd később ez utóbbiak megrekednek ezen a fokon.

A dyslexia jellemzői:

1. szavak, szótagok, hangok felcserélése;
2. szótagok, betűk kihagyása;
3. hozzátoldások;
4. ismétlések.

A dyslexia oka lehet szervi vagy funkcionális sérülés a beszédközpontban, vagyis látási, hallási apparátusban végbemenő folyamatok sérülése, tehát az analízis-szintézis zavara. Ilyen alapon megkülönböztetünk fonetikus és optikus dyslexiát.

A fonetikus dyslexiára jellemző, hogy hallás után rosszul differenciálja a szavakat alkotó hangokat. Ezen kívül kapcsolódási nehézségekben ún. „általánosított szótagképzetet” hiánya okoz nehézséget.

Az optikus dyslexia esetében a hasonló elemekből felépített betűket cseréli fel, különösen ha egy szón belül közel helyezkednek el pl. b-d, u-v stb. Az eddigi vizsgálatok kimutatták, hogy a dyslexia kialakulásában nagy szerepe van a laterális dominanciának (az egyik agyfélteke vezető szerepe a központi idegrendszer irányításában).

Ha a kialakult laterális dominanciát megzavarjuk, pl. a balkezest átállítjuk jobbkézre, a mozgások iránya ellenkező lesz az iskolában tanult mozgásiránnyal. Ez olvasásban, írásban problémákat okozhat. (Pl.: alma = amla.)

Ezért a kialakult lateralitást átállítani nem szabad. Az általános iskolában az 1. osztályos módszertani kézikönyvek jó gyakorlatokat ajánlanak a javítására.

Írászavarról (dysgraphiáról) csak akkor beszélünk, ha a gyermek az általános iskolában csak az írást (esetleg olvasást) nem tudja elsajátítani. A dysgraphiát is hasonló okok váltják ki, mint a dyslexiát. Ezért itt is fonematikus és optikus formát különböztetünk meg.

* A két fogalommal kapcsolatos logopédusi véleményt tájékoztatásul közöljük. (Szerki)

A *fonematikus dysgraphiánál* a gyermek megtanulja a betűk formáját, de nem tudja megfelelő hangokhoz kapcsolni.

Tapasztalat, hogy beszédhibás gyermekek között háromszor annyi dysgraphiás fordul elő, mint a helyesen beszélők között. Ez kizárólag a fonetikus hallás sérülésére vezethető vissza. A hibák legtöbbször a zöngés és zöngétlen mássalhangzók felcserélésében mutatkoznak írásban. Pl.: $d = t$, $gy = ty$ stb. Elsősorban az analízis-szintézis képességét kell fejleszteni.

Az *optikus dysgraphia* esetében a betűről pontatlan látási kép alakul ki, amely a térbeli tájékozódásra is jellemző. A szó írását az utolsó betűvel kezdik, vagy tükörképpel írnak. Leggyakoribb hiba a betűk hasonlóságának a tévesztésén alapul. Pl.: $l = d$, $m = n$ stb.

A *dyslexiás és dysgraphiás* gyermek jó pedagógiai hozzáállás és tudás mellett eredményesen elvégezheti az általános iskolát. Nem jelenti azt, hogy a kisegítő iskolába kell áthelyezni!

BONIFERT DOMONKOSNÉ DR.
Szeged

Gondolatok a tehetséggondozás egyik lehetőségéről

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Fizika Tanszékén több mint tíz éve foglalkozunk a *fizika iránt fokozottan érdeklődő*, általános iskolás korú tanulók tehetséggondozásával. Foglalkozásainkat TIT-keretben rendezzük, melyekre Szeged és környéke iskoláiból hívjuk meg az érdeklődő gyerekeket. Tanévkezdéskor, majd alkalmanként is értesítést küldünk a szaktanároknak a „KÍSÉRLETEZŐ DÉLUTÁNOK” témájáról, helyéről, időpontjáról azzal a kéréssel, hogy a hetedik és nyolcadik osztályos tanulók körében ismertessék e lehetőséget. Munkánk nagy népszerűségnek örvend, gyakran egy-egy szaktanár (legtöbbször volt tanítványunk) is elkíséri diákjait a foglalkozásokra – osztozva örömeikben, sikereikben.

Évente négy – hetedikeseknek és nyolcadikosoknak szánt – témát dolgozunk fel, alkalmanként kétszer negyvenöt perces időtartamban. Az egy-egy-tanév során feldolgozott témák a következők:

7. osztály

1. Beszéljessünk a különböző anyagokról, kísérletezzünk az anyaggal
2. Elektromos vonzás és taszítás
3. Vallatóra fogjuk a levegőt
4. Folyadékok és gázok titkai

8. osztály

1. A mozgások világa
2. Hullámok – hangok
3. Sok minden az elektromosságról
4. Kalandozás a fény birodalmában